

DOI: 10.32347/2076-815x.2020.75.262-272

УДК 725.826.053.3

к. арх., доцент **Моркляник О.І.**,
o.morklyanyk@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9096-8098,**Гаврюшин У.– М. Р.**,
gudaullyana@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5363-3712,
Національний університет «Львівська політехніка»

БАГАТОФУНКЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС ІПОДРОМУ З ФУНКЦІЄЮ ІПОТЕРАПІЇ

Висвітлюється формування архітектури іподрому як багатофункційного комплексу. Проаналізовано розвиток іпотерапії в країнах Європи і в Україні та вплив цього методу лікування на реабілітацію. В поле уваги авторів ввійшли іподроми великих міст України як перспективні об'єкти для впровадження функції іпотерапії. В результаті аналізу закладів, де проводиться лікування методом іпотерапії виділено найпоширеніші типи та розглянуто чинники, котрі впливають на застосування лікувальної верхової їзди. Запропоновано введення супутньої функції іпотерапії в комплекс іподрому, що фактично, перетворює його на багатофункційний комплекс зі складною архітектурно-просторовою організацією.

Ключові слова: комплекс іподрому; іпотерапія; розвиток іпотерапії; архітектурно-просторова організація іподрому.

Постановка проблеми

Іподроми та їх комплекси є затребуваними спортивними спорудами, котрі забезпечують проведення спортивних кінних змагань та можливість навчання верхової їзди на дозвіллі. Сучасні тенденції тяжіють до збільшення кількості закладів для кінного спорту, що вимагає формування споруд відповідного призначення. Сьогодні існує проблема, яка виражена в розрізненості споруд для кінного спорту, не відповідності їх сучасним вимогам для проведення змагань та сучасним архітектурним тенденціям. Вирішити дану проблему можна за допомогою реконструкції існуючих іподромів, нового будівництва іподромних комплексів, а також надання іподромам супутніх функцій.

Для ревіталізації іподромів та забезпечення будівництва нових іподромних комплексів доцільно відновити функцію тоталізатора з метою благодійності та підтримки функціонування іподрому. Отриманню прибутку і поповненню через податки держбюджету, сприятиме повна чи часткова передача іподромів у приватну власність, за умови, збереження їх основного призначення [7]. Аналіз досліджень дозволяє стверджувати, що значна кількість існуючих закладів, в

яких проводяться заняття іпотерапією не пристосовані до тривалого перебування хворих - немає належної функціональної організації та відповідного переліку приміщень. На даний час є актуальним проведення наукових досліджень щодо супутньої функції іпотерапії, як методу лікування, в складі іподрому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

У статті проаналізовано публікації дослідників даної тематики з різноманітних аспектів обраного дослідження, а саме: питанням вивчення іподромів займалися - Горіна А.О. [1], Дика Т.С. [3]; питанням дослідження впливу іпотерапії - Гончаренко І. [10]; архітектурно-планувальною організацією – Обиночна З.В. [6], [7]; питанням історичного формування іподромів - Неділько А.О. [5], Моркляник О.І. [4].

Мета роботи – проаналізувати доцільність функції іпотерапії в багатофункційному комплексі іподрому.

Виклад основного матеріалу дослідження

Комплекс споруд іподрому як багатофункційний комплекс.

За Державними будівельними нормами України [2], багатофункційним комплексом є сукупність будинків та споруд, котрі формуються з груп приміщень різного призначення, поєднання яких обумовлене експлуатаційними потребами, економічною доцільністю та містобудівними вимогами. Багатофункційним вважається комплекс, що є об'єктом нерухомості з двома чи кількома функціональними призначеннями, об'єднаних єдиним простором, будівлею чи спорудою [3]. Сучасний комплекс споруд іподрому забезпечує виконання двох основних функцій: спортивно-тренувальної та видовищно-розважальної.

Для раціональної архітектурно-просторової організації і забезпечення технологічних процесів на іподромі пов'язаних зі специфікою роботи з кінями є необхідним чітке функціональне зонування на генеральному плані, так як іподром складається з площинних і об'ємних споруд [9]. Проведення змагань на іподромі вимагає проектування комплексу основних і допоміжних споруд, зокрема найбільш архітектурно-виразними є трибуни. Аналіз сучасного стану іподромів в Україні, показав ряд проблем українських іподромів, пов'язаних з моральним і технічним старінням споруд, зокрема трибун. Огляд проектів реконструкції іподромів країн Західної Європи та їх порівняння свідчить про необхідність зміни об'ємно-планувального рішення трибун та доповнення їх супутніми функціями.

Таким чином, трибуни об'єднані з будівлями іншого функціонального призначення, утворюють головну споруду іподрому та є поліфункціональними об'єктами. При поєднанні блоків глядацьких місць утворюється головна

будівля іподрому з трибунами, яка може включати готель, розважальний комплекс, ресторани, магазини та інше [9]. На думку авторів, доцільною супутньою функцією є функція іпотерапії, як методу лікування з залученням коней. В такому разі потрібно забезпечити додаткові блоки приміщень для лікування, проживання та відпочинку відвідувачів.

Визначення поняття іпотерапії як методу лікування кіньми

Іпотерапія – це лікування за допомогою верхової їзди на коні під наглядом лікаря іпотерапевта, або ж спеціально навченого інструктора верхової їзди. Унікальність такої терапії полягає в одночасному фізичному, психологічному та емоційно-позитивному впливах на хворих із неврологічними, психічними, фізичними та іншим порушеннями [10], рис. 1.1.

Рис. 1.1. Застосування іпотерапії

Реабілітаційні центри на даний час є основними спеціалізованими медичними закладами, де є застосування іпотерапії як методу реабілітації осіб з інвалідністю. Проте, актуальним є створення альтернативного середовища та комплексу, яке б відповідало вимогам даної методики лікування – до прикладу, комплексу іподрому.

В Європі метод іпотерапії почав інтенсивно розвиватися в останні 30-40 років: спочатку в країнах Скандинавії, потім в Німеччині, Франції, Нідерландах, Швейцарії, Польщі. До прикладу, даний метод лікування був визнаний Німецькою фізіотерапевтичною асоціацією [7]; у Норвегії було відкрито в 1953 р. спеціальний центр лікувальної верхової їзди (ЛВІ) для дітей-інвалідів. Згодом, подібні центри іпотерапії було започатковано в багатьох країнах світу. У країнах СНД застосування іпотерапії почалося з відкриття в 1991 р. у Москві дитячого екологічного центру «Жива нитка» [11].

В Україні цей метод з'явився на поч. 90-х рр. ХХ ст., що пізніше, ніж на Заході. Досліджуючи розвиток центрів з функцією іпотерапії в Україні, варто провести аналіз, де проводяться заняття іпотерапії: в Києві, Харкові Тернополі, на Донбасі. В поле уваги авторів потрапили іподроми великих міст України -

Київський, Львівський, Одеський, Харківський, де утримують коней, проводять кінні спортивні змагання та супутньо впроваджено функцію іпотерапії рис. 1.2, табл. 1.1.

Рис. 1.2. Іподроми України з функцією іпотерапії

Комплекси споруд іподромів з розвинутою функцією іпотерапії розділено на два типи, рис. 1.3.:

- з полем для занять іпотерапією;
- з полем для занять іпотерапією та критим манежем.

Присутність критого манежу є важливою для такого виду рекреації.

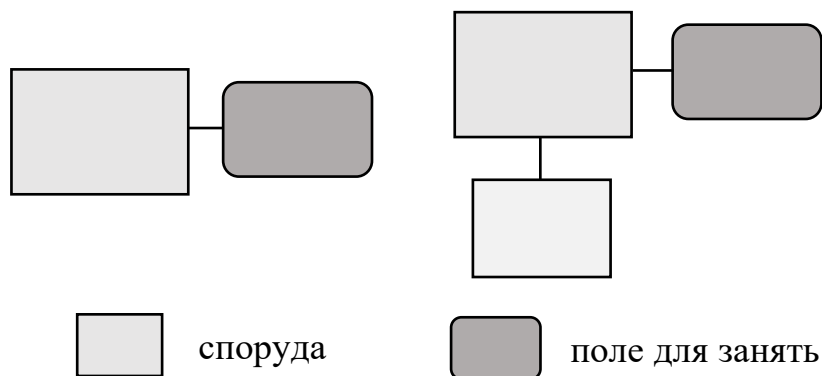

Рис. 1.3. Розміщення поля для занять іпотерапією у структурі комплексу іподрому

Таблиця 1.1.

Значні іподроми України

Коротка характеристика іподромів	Зображення
<p>Київський іподром - це один з останніх в Україні, завдяки існуванню якого збереглася та розвивається галузь рисистого конярства. На території іподрому побудовано 9 стаєнь. Кожна стайня має запрядний манеж [12].</p>	
<p>Львівський іподром - найновіший в Україні, є унікальним серед іподромів країн СНД, на якому споруджена трав'яна скакова доріжка за європейським зразком. Площа іподрому – 88,5 га. На його території розміщені стайні на 200 кінських голів і чотири скакові доріжки [3].</p>	
<p>Одеський іподром є одним з найстаріших іподромів в Україні; у свій час входив до ряду найкращих у СРСР. Він зберіг у собі велич традицій минулого століття. Іподром є важливою ланкою в державній програмі селекції племінних коней.</p>	
<p>Харківський іподром – один з найстаріших іподромів на території України; є архітектурною пам'яткою країни. З 2005 р. є в оренді в приватних підприємців. На території іподрому працює кінний клуб.</p>	

У табл. 1.2. наведено чинники, які впливають на застосування іпотерапії в різних закладах [6].

Таблиця. 1.2

Чинники впливу на застосування методу іпотерапії

Індивідуальні (приватні) заклади	Кінно – спортивні клуби (школи)	Реабілітаційні центри
- власна хвороба дитини - бажання допомогти людям	- для надання більшої кількості послуг - бажання допомогти людям - попит серед бійців АТО (післявоєнна реабілітація)	- великий попит серед населення (хворі люди) - попит серед бійців АТО (післявоєнна реабілітація)

Формування архітектури комплексів іподромів з методом іпотерапії вимагає особливого підходу. Адже тут повинні бути приміщення як для утримання коней, так і для лікування, проживання, відпочинку відвідувачів та додаткові господарські приміщення. До особливості закладів з іпотерапією можна віднести наявність великого зовнішнього простору, оскільки для утримання коней, їх вихову та занять іпотерапією потрібна значна територія, рис. 1.3.

Аналізуючи заклади, де проводиться лікування методом іпотерапії слід виділити найпоширеніші типи:

- приватний іпоцентр, де надається послуга іпотерапії;
- кінноспортивний клуб/ комплекс/ школа з включенням методу іпотерапії;
- дитячий табір, де іпотерапія застосовується, як додаткова послуга;
- санаторій, в якому іпотерапію застосовують як один з видів лікування;
- реабілітаційний центр повного циклу з одним із методів лікування – іпотерапією;
- реабілітаційний центр іпотерапії, в якому іпотерапія є основним видом лікування.

В Україні, палітра таких закладів зводиться до трьох найпоширеніших типів:

- приватний іподром, де надається послуга іпотерапії;
- кінно-спортивна база з включенням методу іпотерапії;
- реабілітаційний центр з одним із методів лікування котрого є іпотерапія.

Аналіз таких об'єктів впорядкований за типами та поданий в науковій публікації Обиночної З.В. [6]. В даному дослідженні взято за основу розроблену типологію закладів і трансформовано до власного дослідження з додаванням ілюстрацій, табл. 1.3.

Таблиця 1.3.

Типи закладів	Ситуаційне розміщення	Функціональна наповненість	Архітектурне рішення
Індивідуальні (приватні)	За межами міста, віддалені від житлових районів	Неповний склад приміщень для тривалого перебування	 <p>Приватний іпоцентр</p>
Кінно – спортивні клуби	Як правило, на околицях міста або в районних центрах	Функціональний розподіл блоків: - харчовий, - господарський, - спортивний, відпочинковий	 <p>КСК «Патріот»</p>
Реабілітаційні центри	Як правило, на околицях міста, рідше в центральній частині	Повний склад приміщень для лікування, розподіл функціональних зон і потоків відвідувачів	 <p>Іпотерапевтичний центр «Вітер перемін»</p>

Світова практика показує, що великого поширення набуло проектування рекреаційно-реабілітаційних центрів, де крім оздоровлення методом іпотерапією присутній і кінний спорт. Переважно, ці дві складові: реабілітація - спорт співіснують. Більше того, майже у всіх закладах, де проводиться лікування з конем, першоосною був саме кінний спорт, а іпотерапія стала супутньою функцією закладу.

Висновки

У даній роботі проаналізовано типи закладів із застосуванням лікувальної верхової їзди та наведено чинники, які впливають на використання цього методу лікування. Іпотерапію розглянуто як метод лікування; розвиток, поширення в країнах Європи та Україні; впровадження цього методу в реабілітаційних комплексах.

З'ясовано, що дана методика частково застосована в комплексах іподромів великих міст України. Вважаємо, що раціональною супутньою функцією є функція іпотерапії. У результаті дослідження можна зробити висновок про необхідність реконструкції існуючих або будівництва нових комплексів споруд іподромів, які б відповідали сучасним вимогам осіб, що потребують лікування.

Надання комплексу іподромів супутньої функції іпотерапії, фактично, перетворює його на багатофункційний комплекс зі складною архітектурно-просторовою організацією. Це вимагатиме особливого підходу до формування архітектури таких комплексів; з цього слідує забезпечення відповідної структури приміщень для лікування, проживання, відпочинку та, безпосередньо, тренування і навчання верхової їзди.

Список використаної літератури

1. Горіна А.О. Номенклатура споруд іподрому /А.О. Горіна// К.: КНУБА, 2012. – Вип. 30. – С. 267–272.
2. ДБН В.2.2-9-20018 Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди — К: Державний комітет України у справах містобудування та архітектури – 44 С.
3. Дика Т.С. Формування багатофункціональних комплексів в системі міст України /Т. С. Дика// Вісник ХДАХМ, 2009. – Вип. 3. – С. 46 -50.
4. Моркляник О.І. Етапи формування архітектури львівського іподрому /О.І. Моркляник, В.В. Лицар// Містобудування та територіальне планування, 2018. - Вип. 68. – С. 356 – 366.
5. Неділько А.О. Періоди формування архітектури іподромів /А.О. Неділько// Архітектурний вісник КНУБА, 2011 – Вип. 26. С.327 – 333.
6. Обиначна З.В. Основні тенденції розвитку та проблеми архітектурно- планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії /З. В. Обиначна// Молодий вчений, 2018 – № 9 (61) – С. 16 -19.
7. Обиначна З. В. Архітектурна реалізація іпотерапії в реабілітаційній сфері. Формування закладів іпотерапії в реабілітації: історія розвитку та спроба класифікації /З. В. Обиначна// Містобудування та територіальне планування, 2015 – Вип. 58 – С. 315 -321.
8. <https://www.radiosvoboda.org/a/2082571.html>//Стаття//Майбутнє українських іподромів//19 листопада 2020.
9. <https://elima.ru/articles/?id=67>// Об'ємно – планувальні та композиційні вирішення трибун іподромів/ Стаття/Горіна А.А./ 3 грудня 2020 р.
10. <https://zhyvyaktyvno.org/news/poterapyu-zda-verhi-yak-metod-likuvannya>// Стаття/ Іпотерапія: їзда верхи як метод лікування /19 листопада 2020 р.

11. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1853> //Наукова конференція// Іпотерапія в гуманній медицині/ Гончаренко І./ 19 листопада 2020 р.
12. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Іподром>.

к.арх., доцент Моркляник О.И., Гаврюшин У.-М. Р.,
Национальный университет «Львовская политехника»

МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ КОМПЛЕКС ИППОДРОМА С ФУНКЦИЕЙ ИППОТЕРАПИИ

Статья освещает формирования архитектуры ипподрома как многофункционального комплекса. Проанализированы развития иппотерапии в странах Европы и в Украине и влияние этого метода лечения на реабилитацию. В поле внимания авторов вошли ипподромов крупных городов Украины как перспективных объектов для внедрения функции иппотерапии. В результате анализа заведений, где проводится лечение методом иппотерапии выделено распространенные типы и рассмотрены факторы, которые влияют на применение лечебной верховой езды. Предложено введение сопутствующей функции иппотерапии в комплекс ипподрома, что фактически превращает его в многофункциональный комплекс со сложной архитектурно-пространственной организацией.

Ключевые слова: комплекс ипподрома, иппотерапия, развитие иппотерапии, архитектурно-пространственная организация ипподрома

Ph.D., associate professor Morklyanyk Oksana
Master of architecture Havriushyn Uliana
Lviv Polytechnic National University

MULTIFUNCTIONAL HIPPODROME COMPLEX WITH FUNCTION OF HYPOTHERAPY

The article clarifies the formation of the architecture of the racetrack as a multifunctional complex. The types of institutions with the use of therapeutic riding are analyzed. The analysis of research allows to confirm that a significant number of existing institutions in which hippotherapy classes are held are not adapted to the long stay of patients. The review of racetrack reconstruction projects in Western Europe and their comparison indicates the need to change the spatial planning solution of the complex of racetrack buildings and supplement them with related functions.

The development of hippotherapy in different countries and the impact of this method of treatment on the rehabilitation of patients are analyzed. Hippotherapy is considered as a method of treatment; its development, spread in Europe and Ukraine; introduction of this method in rehabilitation complexes. It was found that in Ukraine this method appeared at the beginning. 90s of the twentieth century. It is revealed that this technique is partially applied in the complexes of hippodromes of Ukraine. The authors focused on the racetracks of major cities of Ukraine as promising facilities for the implementation of the accompanying function of hippotherapy.

As a result of the analysis of institutions where hippotherapy treatment is carried out, the most common types are identified: private hypocenters, equestrian clubs, rehabilitation centers. Factors influencing the use of medical riding are considered: one's own illness or the illness of relatives and the desire to help people, for example, post-war rehabilitation of anti-terrorist operation fighters.

We believe that it is rational to introduce the concomitant function of hippotherapy in the racetrack complex. As a result of research, it is possible to draw a conclusion about need of reconstruction of existing or construction of new complexes of constructions of hippodromes which would meet modern requirements of the persons in need of treatment. Providing a complex of racetracks with a concomitant function of hippotherapy, in fact, turns it into a multifunctional complex with a complex architectural and spatial organization.

Key words: racetrack complex; hippotherapy; development of hippotherapy; architectural and spatial organization of racetrack.

REFERENS

1. Horina A.O. Nomenklatura sporud ipodromu /A.O. Horina// K.: KNUBA, 2012. – Vyp. 30. – S. 267–272. {in Ukrainian}.
2. DBN V.2.2-9-20018 Budynky i sporudy. Hromadski budynky ta sporudy — K: Derzhavnyi komitet Ukrainy u spravakh mistobuduvannia ta arkhitektury – 44 S. {in Ukrainian}.
3. Dyka T.S. Formuvannia bahatofunktsionalnykh kompleksiv v systemi mist Ukrainy /T. S. Dyka// Visnyk KhDAKhM, 2009. – Vyp. 3. – S. 46 -50. {in Ukrainian}.
4. Morklianyk O.I. Etapy formuvannia arkhitektury lvivskoho ipodromu /O.I. Morklianyk, V.V. Lytsar// Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia, 2018. - Vyp. 68. – S. 356 – 366. {in Ukrainian}.
5. Nedilko A.O. Periody formuvannia arkhitektury ipodromiv /A.O. Nedilko// Arkhitekturnyi visnyk KNUBA, 2011 – Vyp. 26. S.327 – 333. {in Ukrainian}.

6. Obynochna Z.V. Osnovni tendentsii rozvytku ta problemy arkhitekturno- planovalnoi orhanizatsii reabilitatsiinykh tsestriv ipoterapii /Z. V. Obynochna// Molodyi vchenyi, 2018 – № 9 (61) – S. 16 -19. {in Ukrainian}.
7. Obynochna Z.V. Arkhitekturna realizatsiia ipoterapii v reabilitatsiinii sferi. Formuvannia zakladiv ipoterapii v reabilitatsii: istoriia rozvytku ta sprobа klasyfikatsii /Z. V. Obynochna// Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia, 2015 – Vyp. 58 – S. 315 -321. {in Ukrainian}.
8. <https://www.radiosvoboda.org/a/2082571.html//Stattia//Maibutnie ukrainskykh ipodromiv//19 lystopada 2020.> {in Ukrainian}.
9. <https://elima.ru/articles/?id=67// Obiemno – planovalni ta kompozytsiini vyrishennia trybun ipodromiv/ Stattia/Horina A.A./ 3 hrudnia 2020 r.> {in Ukrainian}.
10. <https://zhyvyaktyvno.org/news/poterapya-zda-verhi-yak-metod likuvannya// Stattia/ Ipoterapiia: yizda verkhy yak metod likuvannia /19 lystopada 2020 r.> {in Ukrainian}.
11. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1853 //Naukova konferentsiia// Ipoterapiia v humanii medytsyni/ Honcharenko I./ 19 lystopada 2020 r.> {in Ukrainian}.
12. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ipodrom> {in Ukrainian}.